

великого обсягу інформації, яка негативно впливає на суспільну мораль, дозволяє провести повне та всебічне дослідження нагальних сучасних проблем, що існують у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Редакція від 12 вер. 2020 р. № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Про захист суспільної моралі : Закон України від 20 лист. 2003 р. № 1296-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>.
3. Зинин А.М., Кирсанова Л.З. Криминалистическая фотопортретная экспертиза: Учебное пособие – М., МВД СССР, 1991.

Костенко Марина Володимирівна,

доцент кафедри криміналістики

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого, кандидат

юридичних наук, доцент;

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В КРИМІНАЛІСТИЦІ

Підіймаючи питання важливості інноваційних процесів в криміналістиці та судовій експертизі, необхідно звернути увагу на актуальність та значимість інновацій для вирішення наукових та практичних завдань, що стоять перед криміналістикою. Це означає, що процес проникнення інновацій в криміналістику тягне за собою в наковому плані зміни в її структурі та перегляд існуючих наукових завдань, а в практичному – впровадження інноваційних можливостей безпосередньо в процес розгляду кримінальних правопорушень як засіб боротьби з ними та підвищення розкриття певних небезпечних видів таких правопорушень.

Однією з особливостей криміналістики як науки є генерація знань з різних предметних галузей, тому кардинальні стрімкі зміни в соціальній структурі суспільства, сфері наукових відкриттів, технічних винаходів та принципово нових технологій, не можуть залишатися поза увагою науковців-криміналістів.

Криміналістика серед інших юридичних наук стоїть на передньому краю боротьби зі злочинністю, тому й в питаннях застосування інновацій виходить на перший рівень. Особливості цієї науки (її зв'язки з багатьма юридичними та іншими науками, а також різними сферами життєдіяльності) обумовлюють специфіку використання інноваційних аспектів. Під інноваціями в криміналістиці прийнято вважати впровадження таких компонентів, які відрізняються від раніше використаних принципами дії, інтелектуально-технологічними параметрами, методами організації та управління з метою підвищення потенціалу ефективного розкриття злочинів. Ними можуть бути кардинально нові підходи та стратегії розслідування, або

реформовані значним чином вже існуючі методики з елементами автоматизації певних операцій.

За останні 25 років прорив та впровадження інформаційних технологій торкнулися всіх сфер людського життя. Навчання, праця, особистісне життя на сьогодні перенесено в «кібернетичний простір». Події, пов'язані з Covid-19, змусили суспільство перейти у взаємодії та спілкуванні на віртуальний рівень за допомогою інформаційних систем, сервісів та технологій.

Технічні пристрої стали невід'ємною частиною життя людини та роблять неможливим її існування без їх використання (телефони, гаджети, телевізори, смартфони, крокоміри, кондиціонери, компютери, відеокамери, відеореєстратори та ін.). Останні технологічні нароби дають змогу здійснювати між ними взаємодію та підключення до цифрових мереж. Все це поєднує її у певні системи з відповідними структурними елементами та наявністю взаємозв'язків між ними. Такі системи утворюють різного рода сліди (зображення, звуки, цифрову інформацію, тощо), які можуть зберігатися необмежений термін, множитися, копіюватися, передаватися та розповсюджуватися за допомогою інших численних носіїв. Привнесення в життя людини технічних пристроїв та технологій призвело не тільки до полегшення існування та відкриття нових можливостей, але й перенесення життєдіяльності в кібернетичний простір з повною фіксацією активності людини, перетворення її на інформацію з постійною та повною фіксацією, можливістю необмеженого зберігання та миттєвої передачі на великі відстані. Доступ до такої інформації може мати будь-хто і за будь-якою метою, в тому числі й для використання в злочинних цілях.

Все це змушує криміналістику змінювати традиційні погляди на сліди, механізми слідоутворення, способи виявлення, збирання та дослідження криміналістично значущої інформації, враховувати сучасні можливості правопорушників щодо вчинення злочинних дій та появу новітніх нетрадиційних способів вчинення злочинів.

Науково-технічний прогрес, поява новітніх технологій, розвиток інформаційної сфери обумовили появу безлічі нових можливостей для вчинення злочинів. Можливості мережі Інтернет сприяють створенню нових витончених досконалих способів вчинення злочинів, легкого придбання та доступу до технічних засобів злочинцями. Цифрова мережа, що поєднує різні інформаційні сервіси, телематичні послуги, соціальні мережі, інші засоби інтернет-комунікацій, стає місцем, знаряддям та засобом вчинення злочинів. Організована злочинність використовує засоби інтернет-комунікацій для швидкого керування злочинними групами, анонімних контактів між її членами та розповсюдження транснаціональних зв'язків. Разом з тим це надає

додаткові можливості для використання відомостей, отриманих із інформаційних джерел для розкриття злочинів.

Переміщення соціальних відносин та комунікацій у віртуальну сферу призвело до появи нових комунікативних інструментів – соціальних мереж та месенджерів, що полегшує обмін інформацією та сприяє створенню чисельних інформаційних масивів в мережі Інтернет. Ці комп'ютерні дані, що відбиваються в електронному вигляді на різних ресурсах та носіях, стають джерелом криміналістично значущої інформації, отримання якої і стає завданням правоохоронних органів. Методи збору інформації із соціальних мереж суттєво відрізняються від традиційних методів отримання даних. Але вони можуть надати інформацію щодо готування злочинів, їх виявлення, збору інформації щодо осіб в кримінальному провадженні, бази відомостей, необхідних при підготовці до проведення різного роду слідчих дій.

Технічна можливість використання інновацій в розслідуванні залежить від можливості професійної підготовки спеціалістів у відповідній галузі та матеріальних можливостей забезпечення відповідними новітніми засобами. Для цього необхідними стають час кошти. Перед криміналістикою постає завдання стрімко збільшувати свій науковий потенціал та підвищувати ефективність практичної діяльності в умовах вибухового розвитку інноваційного процесу в суспільстві.

Інновації в криміналістиці можна поділити на два типи. З одного боку, це формування кардинально нової інноваційної стратегії, а з іншого, реформування, модернізація вже існуючих процесів, методик, автоматизація певних компонентів.

Інноваційні наробки одночасно можуть впроваджуватися й у всі галузі самої науки криміналістики [1, с. 4], і при викладанні її як дисципліни, застосовуватися на практиці в розслідуванні злочинів різного виду, а також при підготовці професійних кадрів – спеціалістів в різних сферах.

Одначе цей процес пов'язаний з важливою глобальною проблемою – неможливістю цілісно охопити та систематизувати увесь комплекс інноваційних впроваджень в криміналістику внаслідок колосальної трудомісткості даного процесу. Ця тенденція розповсюджується й на окремі аспекти та напрямки інноваційних методів і технологій. Так в зарубіжній літературі в цілях прискорення розвитку криміналістики як науки на основі інноваційних комп'ютерних технологій пропонується формування в межах криміналістичної техніки нового напрямку – системи наукових положень та розробляємих на їх основі автоматизованих методик розслідування окремих видів злочинів, а також прийомів, методів і рекомендацій по їх використанню в діяльності органів досудового

розслідування. Де під автоматизованою методикою розслідування окремих видів злочинів розуміється техніко-криміналістичний засіб, що являє собою інформаційну систему, яка базується на типовій комп'ютерній моделі злочину, що виділяється в окрему групу за якими-небудь криміналістичними підставами. [2, с. 8-11].

Існують пропозиції щодо нової окремої теорії, яка поєднає криміналістичне дослідження комп'ютерних засобів і систем, розгляд в криміналістичній тактиці особливостей алгоритму й технологій проведення слідчих дій, спрямованих на отримання криміналістично значущої комп'ютерної інформації, та послужить базою для розробки нових та вдосконалення існуючих методик розслідування комп'ютерних злочинів [3, с. 110]. В обґрунтування цієї пропозиції зазначається, що наукові розробки з цієї теми досить чисельні, але мають неупорядкований фрагментарний характер. Дослідження криміналістично значущої комп'ютерної інформації здійснюється лише в межах методики розслідування злочинів в сфері комп'ютерної інформації. Можливості отримання та використання такої інформації в криміналістичних цілях більшості практичних працівників невідомі, а для дослідження комп'ютерних засобів, систем, мереж та ефективного оперування обробляємою ними інформацією необхідні професійні знання та кваліфіковані спеціалісти.

Впровадження новітніх методів та цифрових технологій завжди пов'язано з великими часовими та фінансовими затратами. Воно потребує коштовного матеріально-технічного забезпечення, додаткових людських ресурсів, тривалої підготовки кваліфікованих спеціалістів різних профілів.

Список використаних джерел

1. Шепітько В. Ю., Авдєєва Г. К. Інновації в діяльності органів кримінальної юстиції // Криминалистика и судебная экспертиза. 2014. Вып. 59. С. 3-11.
2. Вехов В. Б. Автоматизированные методики расследования преступлений как новое направление в криминалистической технике // Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки. Вып. 3. Ч. II. Юридические науки. Тула, 2016. С. 8–11.
3. Россинская Е. Р. К вопросу о частной теории информационно-компьютерного обеспечения криминалистической деятельности // Известия ТулГУ. Экономические и юридические науки. Вып. 3. Ч. II. Юридические науки. Тула, 2016. С. 109-117.